

89-9
L 75

Edgars Vītols

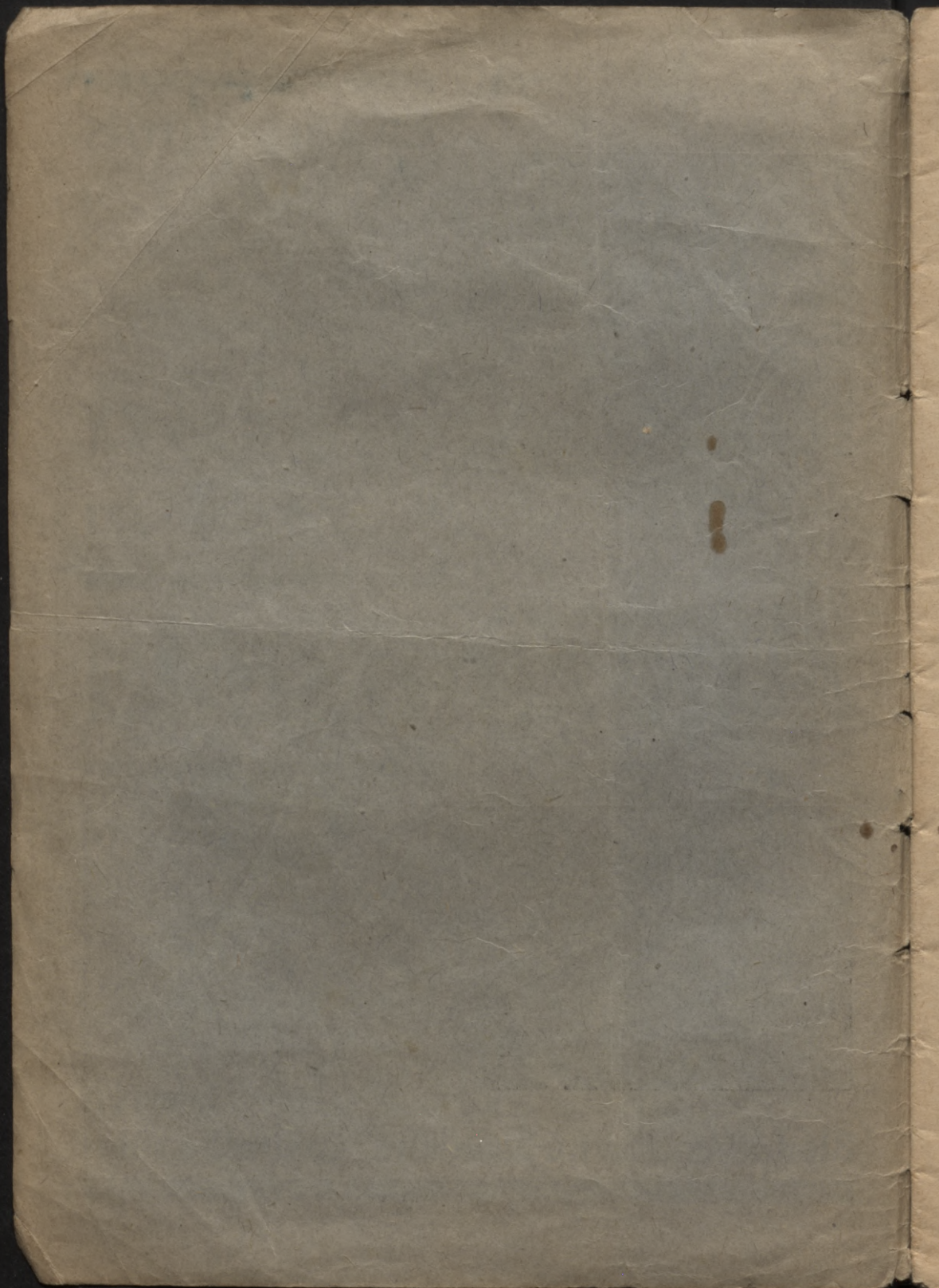
Ciņa
un

Audzināšana

Izdevējs

Biedrības „Darba Jaunatne” Centralā valde

L $\frac{89-9}{75}$

dybl.
L
3K

Edgars Vītols

Cīņa un Audzināšana

1931. g.

Izdevējs Biedrības „Darba Jaunatne” Centrālā valde

~~52.737v~~ ✓

Vīa Lāga Latv. PSR
VALSTE BIBLIOTEKA

~~4 10.297.~~

0307069269

Divas paaudzes

Šķiru cīņa paasinās. Šajā cīņā strādnieku šķira jau noteikti prezentē savas tiesības uz varu valstī. Reizē ar to iet cīņa par ražošanas un sabiedriskās iekārtas atbrīvošanu no kapitālisma spaidiem, par jaunu, atbrīvotu kultūru, cilvēku un dzīvi. Jo dienas noteiktāki veidojas pretinieku kaujas līnijas. Kapitālisma spēks — bagātība, strādnieku šķiras spēks viņas organizācijā un apziņā. Šo spēku mobilizācija drudžaini norisinās visā pasaulē. Pret to kapitālisti atbild strādniecībai ar pastiprinātu reakciju. Gan caur kapitālisma saimniecisko aparātu, gan izmantojot valsts varu, sašaurina strādnieku saimnieciskos un sociālos ieguvumus. Kapitālisma krīzes smagumu pārveļ uz strādnieku šķiras pleciem, lokautējot strādniekus un samazinot darba algas.

Latvijas strādnieku kustībā šīnīs cīņas pozīcijās stāv paaudze, kuŗa ar savām cīņu gaitām iezīmē Latvijas strādnieku šķiras 25 gadu organizētas cīņas posmu un kuŗas cīņu vēsturē ir divas varonības pilnas revolūcijas, Latvijas neatkarības cīņas un cilvēces asiņainā tragēdija — pasaules kaŗš. Savos spriedumos par tagadnes notikumiem šai paaudzei iet līdzī viņas pagātnes pārdzīvojumi un pieredze. Kas apzinīgi pārdzīvojuši savu pagātni, tiem šīs cīņas tradīcijas vienmēr palīdzēs orientēties arī tagadnes ikdienas cīņās. Tādu pārdzīvojumu nav jaunai paaudzei, kuŗa kā „astopņadsmītgadīgie“ šodien stājas patstāvīgā sabiedriskā dzīvē, un kuŗi pasaules kaŗa izcelšanās dienās bija tikai gadu veci, un 1917. g. revolūcijas dienās tie bija tikai 4 gadus veci. Arī jaunatne, kuŗa 1931. g. vēlēšanās apliecinās savu politisko pilngadību, pasaules kaŗa sākumā bija četrus gadus veca, un 1917. g. revolūcijas notikumus tā vēroja ar 7 gadus veca bērna acīm.

Revolūcijās, karā, un visupēdīgi laika zoba ir retinātas mūsu strādnieku kustības „vecās gvardes“ rindas. Tās ir vienmēr papildinājušās ar jaunām un atkal jaunām cīnītāju rezervēm. Bet, ne tikai papildināt, šķiru cīņa prasa, lai strādnieku šķiras cīnītāju rindas daudzkārtotos. Jaunā rezerve, pie kuŗas šodien griežas organizētā strādniecība, ir strādnieku jaunatne, kuŗu Austrijas sociāldemokratijas vadonis b. Otto Bauers ir apzīmējis par socialisma piepildītāju. Jaunajiem iestājoties aktīvo cīnītāju pulkā, strādnieku kustībā tagad nostājas blakus divas paaudzes ar pilnīgi dažādu apkārtnes uztveri un dažādiem pārdzīvojumiem pagātnē.

Pavirši novelkot robežu varētu dalīt pirmskaŗa un pēckaŗa paaudzēs.

Vecā, pirmskaŗa paaudzes daļa, kas vēl nenogurstoši darbojas dažādās strādnieku organizācijās, šodien sastāda sociāldemokratijas patriotu izlasi. Šis strādnieks, kas jau 25 gadus ir organizēts cīnītājs, zin, ka visi strādnieku sociālie iekāŗojumi, kultūras ieguvumi, paplašinājumi strādnieku tiesībās, un politiskā demokratija ir strādnieku šķiras neatlaidīgas un organizētas cīņas rezultāts. Viņi labi atceras, ka savā laikā ir strādāts 12 stundas dienā un vairāk. Cīņās ir iekāŗotas 11, tad 10, 9 līdz pēdīgi iegūta 8 stundu darba diena. Tāda pati cīņu vēsture ir citiem ieguvumiem. Vecais strādnieks zin, ka gan baltās, gan nebaltās dienās šo cīņu vadītāja ir vienmēr bijusi sociāldemokratija. Tā ir visu strādnieku šķiras cīņu iekāŗojumu māte. No visa tā vecais, organizētais strādnieks mantojis nesatricināmu uzticību un palāvību strādnieku organizācijām. Viņu gan vairs nav daudz mūsu rindās. Tie ir personificēti Latvijas revolūcionārā un apzinīgi organizētā strādnieka simboli.

Lielu daļu no pirmskaŗa cīnītāju paaudzes vairs neredz organizēto strādnieku vidū. Tā sevi pārdzīvo īpatnēju pārejas laikmeta paaudzes traģēdiju. Tie ir strādnieki, kuŗi 1905. g. revolūcijā, maksājot neskaitāmiem upuriem, vajašanām un neizmērojamām ciešanām, pirmo reizi satricina Krievijas patvaldības balstus.

Starp šiem cīnītājiem daudz ir to, kas loloja ticību, ka nav vairs tālu diena, kad grīšosies visa pastāvošā sociālās netaisnības un izmantošanas iekārta. Vajāta, slodzīta cietumos un izdzīta trimdā, šīs paaudzes liela daļa loloja, kā b. O. Bauers apzīmē, „lielo viziju“ par dienu, kurā vecā kapitālistiskā iekārta sabruks, un uz tās drupām pacelsies jaunā darba, brīvības un brālības valsts.

Lielās dienas vietā visas pasaules proletariātu pārsteidz pasaules karš ar savām nejēdzībām, asinīm, masu slepkavību, sociāliem meliem un cilvēces pazemojumu. Proletariats nav spējīgs to atvairīt. Sākumā neviens negrib ticēt, ka tas izvērtīsies par tik šausmīgu traģēdiju.

Kad karš ievelkās, tad tautas gaida, ka no tik daudz asinīm un ciešanām vecai pasaulei jāsabruk pašas izsautās šausmās.

Izlaužas 1917. g. revolūcija Krievijā un 1918. g. revolūcijas Viduseiropā. Atkal miljoni lolo cerības, ka revolūcionārie kareivji, strādnieki un zemnieki, satriecot Romānovu, Hohencollernu un Habsburgu dinastijas, arī dos izšķirošo triecienu kapitālismam. Latvijas strādnieku šķira vēl izcīna neatkarības cīņas. Daudziem patētiski skan ausīs: — Mēs gribam būt kungi savā dzimtajā zemē.

No revolūcijām vecas pasaules politiskā seja gan pārvēršas. Eiropas politiskā karte pārgrozās. Monarhiju vietā dibinās daudzas jaunas demokrātiskas republikas. Pie varas uz laiku pat nāk valdības ar strādnieku pārstāvju līdzdalību. Ir gan pavērti jauni ceļi strādnieku šķiras tālākai, sekmīgākai cīņai, bet kapitālisms nesabruk. Tas, ko miljoniem grib redzēt revolūcijas satriektu, atzēļ jaunos apstākļos. Samierinoties ar politisko demokrātiju, kapitāls uzsāk sociālu ofensīvu pret strādnieku šķiru.

Izmantojot ekonomikas un tehnikas progresu, kapitālisms stabilizējas. 1926. gada sociālpolitikas biedrības starptautiskā sanāksmē tad arī pilsoniskais tautsaimnieks H a r m s apgalvo, ka — pasaule iet pretīm nedzētam un ilgstošam kapitālistiskās saimniecības uzplaukumam. Kartēļi, sindikāti, tresti, viss tā sauktais organizētais kapitālisms atļaujot novērst smagas saim-

nieciskas krīzes un ievadīt saimniecisko attīstību vienmērīgā gaitā. —

Proletariatam jāpieņem cīņa ar kapitālismu jaunos apstākļos un ar jauniem cīņas paņēmieniem. Strādnieku šķiras politiku tas padara daudz nepārredzamāku un sarežģītāku. Iestāties spēku līdzsvarošanas periods, kur neviena šķira nav tik spējīga, lai viena pati valdītu. Tāpēc piedzīvojām daudzās zemēs koalīciju valdības, kurās ieiet arī strādnieku pārstāvji, bet kuŗu darbība tomēr ierobežota un vienmēr atkarīga no kādiem „liberāliem“, „demokrātiem“ vai tml. Zemēs, kur pilsonība jūt savu pārsvaru, tā ķeras pie fašisma valdīšanas metodēm. Tādos apstākļos, atkarībā no spēku samēra, mainās ierakumu cīņa ar atklātām ofensīvēm.

Liela daļa no paaudzes, kuŗa lolojusi lielo viziju divās revolūcijās, pasaules karā, visupēdīgi neatkarības cīņās, jūtas vilusies. Daudzos iezogas šķepse. Tie atraujas no tālākās cīņas. Cik bieži ir bijis jādzird no dažāda laba cīņās noguruša: — Vai ir bijis vērts?

Šajā sakarībā 1929. gada socialistiskās jaunatnes internacionāles kongresā, Vīnē, b. Otto Bauerš zīmīgi izteicās:

„Masas, kuŗas cerēja, ka kapitālisms sabruks vienā dienā, dzīvo atkal zem pastiprināta milzīgo kapitalistu trestu un karteļu spiediena. Iestāties spēku līdzsvars, kas padara ārkārtīgi sarežģītu strādnieku šķiras politiku.

No šī stāvokļa nepieciešami izriet politika, kuŗa krasi atšķiras no tās lielās dienas vizijas, par kuŗu sapņoja pirmskaŗa paaudze, politika, — kuŗa katru dienu spiesta meklēt kompromisu starp mums un mūsu ienaidniekiem, šķiru cīņas ierakumu kaŗa politika, kad cīņa iet par katru ierakuma pēdu, bet nevar paredzēt, kad pārtaus cīņas fronti un pāries izšķirošā uzbrukumā.

Tamdēļ saprotams, ka daudzi no pirmskaŗa paaudzes pazaudēja ticību socialismam. Strādnieku kustība viņiem pārvērtusies par virkni sīku cīņu, kuŗās viņi nespēj pārredzēt un atrast to kopējo, kas viņas visas vieno un piedod tām īsto nozīmi. Tāds ir pārejas laika paaudzes liktenis.“

Kapitālisms, par kuŗa stabilitāti vēl tik pārliecināši 1926. gadā runā pilsoniskais tautsaimnieks Harms, šodien jau ir palicis nedrošs.

Tas vairs nevar atrisināt pretešķības, kuŗas tas pats izsaucis. Nobriest izšķirošas pretestības starp kapitālismu un sociālismu; sāk iezīmēties pārejas laiks, kuŗā kapitālisms nav dzīvotājs un nav arī mirējs. Iestājas sociālās revolūcijas periods, kuŗā mainās uzvaras ar zaudējumiem atsevišķās cīņu frontēs. Kā šādas lielas laikmeta pārvērtības norisinās, to māca mums vēsture.

18. g. s. Eiropā, — zināmā mērā izņemot Angliju — vēl politiski valda muižniecība. Ar lielo franču revolūciju sākās cīņas dēļ varas starp pilsonību un iznīkstošo muižniecību, un gadu desmitu ilgās cīņās pilsonība iekaro noteicīgo stāvokli valstī. Francijā šīs cīņas izpauzās veselā virknē revolūcijās: 1789. gada, 1830. g., 1848. g., 1870.—71. g. Pēc katras no šīm revolūcijām iestājās zināmi atplūdi, līdz pēdīgi kā koprezultāts no tām galīgi iznīkst muižniecības un karaļu vara, un viņu vietā nostiprina savu varu buržuazija. Anglijā pilsonība iegūst pilnīgu noteikšanu valstī citādā ceļā, nekā Francijā — atsevišķi izcīnīto politisko reformu ceļā. Un Vācijas pilsonība politisko varu iemanto savukārt Ipatnējā veidā un ceļā. Tā, katrā zemē, atkarībā no daudziem īpatnējiem apstākļiem, pilsonības ceļš uz valsts varu ir bijis dažāds.

No tā mēs redzam, ka pilsonība, kā šķira, nav nonākusi pie valsts varas vienas dienas barikādu cīņā. Buržuazijas ceļš uz varu ir bijis gadu desmitiem ilgu cīņu periods, kuŗā aukstie un karstie ieroči mainījušies ar vēlēšanu zīmītēm, demonstrācijām, runām un sapulcēm, kuŗā uzpurēšanās, ciešanas un cīņu skaļums mainījies ar pacietību, nosvērtību un izturību sīkā politiskās ikdienas darbā. Taču šo cīņu gala rezultāts ir pilsonības uzvara pār aristokratisko muižniecību.

Arī mūsu dienās, 20. g. simtenī, revolūcijas nenorisinās tā, kā to daudzi no vecās-paaudzes gaidīja. Katram līdzcīnītājam jāprot savu stāvokli un uzdevumus izprast. Sarežģītīe sabiedrības pārveidošanas uzdevumi bez ideālisma, sajūsmas un ticības taisnai lietai prasa no proletariata šodien vairāk kā jebkad saprāta un organizāto-

risku veiksmi. Vecai „cīņas gvardei“, socialdemokratijas patriotu izlasei tas ir. Tas ir jāpārņem jaunai paaudzei, kuŗa strādnieku kustībā šodien sniedz savu karsto sirdi, jaunatnes idealisma un ticību pamatšķiras uzvarai. Šai jaunai idealistu paaudzei ir jādod spēja izprast ceļu uz socialismu. To var sniegt socialistiskā audzināšana. Tā arī nivelēs plaisu starp cīņās rūdīto veco cīnītāju gvardi un jauno, nepiedzīvojušo entuziastu pulku. Lai mūsu jaunā paaudze savās cīņās un gaitās netiktu izmesta šaubu un neticības krastā, tad vairāk kā vietā ir internacionālā socialdemokratijas veterāna Viktora Adlera vārdi: — Vēlētājus iegūt ir derīgi un nepieciešami, socialdemokratu audzināt ir vēl derīgāk un nepieciešamāk. Šo socialismu audzināšanas uzdevumu veic pa lielai daļai starptautiskā socialistiskā jaunatnes kustība.

Sociālistiskā jaunatnes kustība

Kapitālisms savā neatvairamā peļņas kārē bez žēlastības izposta strādnieka ģimeni. Vienkāršojot ražošanas tehniku, kapitālistiskā ražošanā sāk plašā apmērā pielietot sieviešu darbu. Drīz vien arī bērnu un pusaudžu darbs pie 14 līdz 16 stundu darba dienas ir f a b r i k ā s u n k a l n r a k t u v ē s ikdienišķa parādība. 19. gadu simteņa pirmā pusē Anglijas parlamenta izlaistās anketes rāda šausmīgu ainu par bērnu un pusaudžu nodarbināšanu. Ir gadījumi, kur 4 gadus veci bērni strādā kalnraktuvēs. Normalais vecums, kurā bērni sāk strādāt, ir 8 līdz 9 gadi. Manufakturas darbus zēni un meitenes strādā jau no 3 gadiem, normali no 7 līdz 8 gadiem. Darba laiks tāpat kā pieaugušiem — 12 līdz 18 stundas dienā. Plaši izplatīti arī nakts darbi. Šie strādnieku bērni visi ir vārgi un slimīgi. Bērnu mirstības procents ļoti augsts. Daļa no šiem bērniem apmeklē skolu, taču tie tiktāļi nonikuši, ka no mācītā nekā neatceras.

Vēl 1833. gadā Anglijā strādā bērni vecumā no 5 līdz 9 gadiem — 14 līdz 16 stundas dienā, kā to atzīmē Fr. Engels s grāmatā „Strādnieku šķiras stāvoklis Anglijā“. Krievijā 1844. g. pēc streika Ivanovo - Vozņesenskā tekstilrūpniecībā, sevišķa komisija noskaidro, ka Maskavas tekstilrūpniecībā nodarbināti 2.100 bērni 23 tekstilfabrikās un spiesti strādāt garu darba laiku, kā arī nakts darbus.

19. gadu simteņa beigās un 20. gadsimta sākumā jaunatnes darba izmantošana turpinās vēl jo plašākos apmēros. Visās rūpniecības zemēs strādnieku jauniešu skaits sastāda ievērojamu daļu no vispārējā strādnieku skaita. Vācijā, pēc 1907. g. skaitīšanas, izrādās 3 miljoni mazgadēju strādnieku vecumā no 14 līdz 18 gadiem. Šveicē 1912. gadā no 405.000 strādniekiem ir 92.000

jauniešu, kas sastāda apmēram 22,5% no strādnieku kopskaita.

Blakus plašai jaunatnes darba izmantošanai kapitālistiskā rūpniecībā, — notiek arī, vietām daudz sliktākos apstākļos, jaunatnes darba izmantošana amatniecībā. Ja šajā laikā kapitālistiem jaunatnes darbs ir lētākais, tad amatniecība redz jaunatnes darba izmantošanā vienīgo glābiņu savai eksistencei konkurences cīņā ar kapitālistisko ražošanas sistemu. Savas peļņas lauvas tiesu amatniecība cenšas iesist uz sociāli neaizsargāto strādnieku jauniešu lētā darba. Dažās zemēs amatniecībā nodarbināto jauniešu skaits ir krietni prāvs. Piemēram, 1912. gadā Šveicē no 92.000 mācekļiem ap 30.000 mācekļu ir nodarbināti amatniecībā.

Kapitālisms jau agrā bērnībā ieraujot strādnieku jauniešus ražošanas procesā, padara to dzīvē patstāvīgu. Jau jaunības dienās piespiež strādnieku jauniešus domāt par līdzekļiem, kā atbrīvoties no kapitālisma izmantošanas. — Vispirmām kārtām pamostas sevis un savas šķiras aizsardzības dziņa. Pārmērīga strādnieku jaunatnes nodarbināšana un izmantošana, grūti dzīves un darba apstākļi spiež jauniešus pulcēties, lai organizētā ceļā atkratītos no šī posta. Tas arī kļūst par objektīvo pamatu socialistiskai jaunatnes kustībai.

Socialistiskās jaunatnes kustības sākumi meklējami darba jaunatnes cīņā par sava saimnieciskā stāvokļa uzlabošanu. Daudzās zemēs socialistiskās jaunatnes organizācijas dibinās citu apstākļu izsauktas, taču socialistiskās kustības pirmatnējais pamats ir darba jaunatnes cīņa pret ekonomisko eksploataciju.

Strādnieku jaunatnes organizāciju pirmsākumi skatāmi jau kapitālisma sākumā, kad vietām, blakus „zeļļu brālībām“, nodibinās arī amatniecības mācekļu organizācijas. Revolucionārā 1848. gadā, Vīnē, kā arī citās Austrijas pilsētās, rodas amatniecības mācekļu organizācijas ar uzdevumu — aizsargāt mācekļus pret necilvēcīgu izmantošanu un rūpēties par amata pienācīgu izmācīšanu. Šīs organizācijas iznīkst reakcijas gados

pēc revolūcijas. No jauna uzliesmo strādnieku jaunatnes kustība tikai pēc kāda pusgadusimta. Šoreiz jau ar plašākiem, socialistiskiem uzdevumiem un noteiktu organizatorisku formu. 1886. gadā nodibinās socialistiska jaunatnes organizācija Beļģijā, 1894. gadā Austrijā. Sekojošos divdesmit gados rodas socialistiskas jaunatnes organizācijas gandrīz visās lielākās Eiropas zemēs. Deviņdesmito gadu beigās nodibinas jaunatnes organizācijas Čekijā un Ungarijā, 1900. gadā — Šveicē un Francijā, 1901. gadā — Holandē, 1903. gadā — Vācijā un Spānijā.

Cīņa par jaunatnes saimnieciskā stāvokļa uzlabošanu un darba aizsardzību izvirzas uzdevumu priekšplānā, sevišķi tajās zemēs, kur vēl ir spēcīga amatniecība (Austrijā un Šveicē). Taču socialistiskās jaunatnes organizācijas, kuras tur dibinas, arī noteikti uzsver organizācijas kulturālos uzdevumus. 1894. gadā nodibinātās Vīnes jauno strādnieku biedrības pirmā uzsaukumā lasam par biedrības uzdevumiem:

„Mēs gribam darīt galu necilvēcīgai mācekļu izmantošanai, mēs gribam paši savā labā darīt to, ko lopu aizsardzības biedrības dara suņu un zirgu labā. Tagad mācekļiem nav iespējams iegūt tālāku izglītību par papildu skolasniecīgām zināšanām. Nogurums pēc dienas darbiem spiež pat kādreiz skolā iesnausties. Tāpēc mums jāiestājas visupirms par vakara mācību nolikšanu dienas stundās. Mēs gribam arī dibināt bibliotekas un iekārtot arodu, valodu un stenoģrafijas mācības. Mēs gribam mācīties runas mākslā un rakstīšanā. Mēs gribam svētdienas laika nosišanas atvietot ar kopējiem izbraukumiem, dziesmām, teātra uzvedumiem, vingrošanas un peldēšanas stundām. Tālāk mēs gribam visādā veidā pabalstīt mazsvarīgu iemeslu dēļ no meistariem vajā-

tos un izstumtos mācekļus. — Mēs palīdzēsim, pēc saviem spēkiem, mācekļiem, kuŗus pēc nobeigta mācības laika izsviež no darba, lai atbrīvotu vietu citam zēnam, un kuŗiem tad bieži jādodas svešumā.“

Uzsaukums beidzas ar vārdiem, kas arī vēlākos gados palikuši par Austrijas darba jaunatnes savienības lozungu — *Bildung macht Frei!* (izglītība dara brīvu).

No Vīnes jauno strādnieku biedrības izauga spēcīga Austrijas darba jaunatnes savienība, kas tagad jau var atskatīties uz ievērojamiem sasniegumiem jaunatnes darba aizsardzībā. Ja tagad lielākā daļā no Eiropas zemēm pastāv, kaut arī vēl nepilnīgi, ar likumu noteikti ierobežojumi jaunatnes nodarbināšanā, ja pastāv noteikumi par uzlabotiem darba apstākļiem un atpūtu strādnieku jaunatnei, tad lielā mērā tas ir darba jaunatnes organizētās cīņas sasniegums. Cīņu par strādnieku jaunatnes ekonomiskā stāvokļa uzlabošanu socialistiskā jaunatne vienmēr ved ciešā sadarbībā ar pieaugušo strādnieku organizācijām: ekonomiskā laukā — ar arodu biedrībām, sociālās likumdošanas laukā — ar strādnieku politiskām partijām.

Bez cīņas par jaunatnes ekonomiskā stāvokļa uzlabošanu, kas galvenā kārtā izsaukusi socialistisko jaunatnes organizāciju dibināšanu, ir arī vesela rinda citu uzdevumu, kas radījuši strādnieku kustībā jaunatnes organizāciju nepieciešamību. Pirmām kārtām šāds uzdevums ir cīņa pret militarismu, kas savā varēnībā pieaug, pastiprinoties kapitālisma imperialistiskām tendencēm. Imperialisma sistēma ar cīņām pasaules tirgū pasaules valdniecības labad, nenovēršami noveda pie militarisma uzplaukuma, palielinātiem kara un bruņošanās izdevumiem.

Pēc franču - prūšu kara 1870.—71. g. Eiropā iestājās „bruņotais miers“, kas noved visas Eiropas valstis pie straujas bruņošanās sacensības. Šīs bruņošanās sacensības smagums gulstās galvenām kārtām uz strādnieku šķiras pleciem. Strādnieki samaksā muitās un nodo-

kļos bruņošanās izdevumus, strādnieki sastāda armiju un galvenā kārtā viņas jaunatne kara laikā tiek sūtīta frontēs par „lielgabalu gaļu“.

Miera laikos pilsonība vienmēr cenšas armiju izmantot kā līdzekli cīņā pret „iekšējiem ienaidniekiem“, protams, — strādnieku kustību. Pēdējais apstāklis ir arī tas, kas pamudina Beļģijas strādnieku partiju domāt par socialistiskās jaunatnes organizācijas dibināšanu.

Gadu desmitiem ilgi Beļģijā armiju izmantoja cīņā pret strādnieku kustību. 19. gadsimta otrā pusē atkārtoti norisinās sadursmes starp strādniekiem un armiju. Vai tās ir strādnieku cīņas algu vai vēlēšanu tiesību dēļ, vai tās ir izbadējošos bezdarbnieku demonstrācijas, pilsonība vienmēr atbild ar armijas spēku. 1886. gadā tas noved līdz valoņu rūpniecības uzņēmumu strādnieku dumpim, ko asiņaini apspiež ar armijas palīdzību. Sakarā ar šo notikumu, beļģu strādnieku partija attīsta plašu propagandu kareivjos, kuŗus aicina turpmāk vairs neļauties sevi izvest cīņā pret strādniekiem. Pēc šīs asiņainās valoņu strādnieku traģedijas, beļģu strādnieku partija nolemj atsevišķi organizēt partijas jaunākos biedrus augšminētam propagandas darbam.

Izpildot partijas lēmumu 1886. g. 1. novembrī nodibinās pirmā jaunatnes grupa Ģentē. Dažas nedēļas vēlāk noorganizē grupu Briselē. Saprotais, kā šīs jaunatnes organizācijas darbība vienmēr apdraudēta no valdības vajāšanām un tiesu sodiem. Neskatoties uz spaidiem, kustība strauji pieaug. 1897. gadā Ģentes grupa jau izdod savu laikrakstu. 1899. gadā sanāk organizācijas pirmais kongress, kur arī organizāciju nosauc par „j a u n o g v a r d i“. „Jauno gvardu“ darbība galvenā kārtā veltīta antimilitāristiskai propagandai. Rekrūšu iesaukšanas dienās „jaunie gvardi“ sarīko plašus gājienus pa pilsētas ielām, dziedot revolūcionāras dziesmas un nesot sarkan, karogus un plakātus ar antimilitāristiskiem lozungiem. Gājienu dalībnieki tērpušies sērās. Pirmais no „jaunās gvardes“ rekrūšiem, kam jāvelk loze, to atteicas darīt, tajā vietā noturot dedzīgu pretmilitāristisku runu. Viņa piemēram seko citi „jaunās gvardes“ biedri un viņi jāieskaita armijā ar varu.

„Jauno gvardu“ kustībā sevišķi atzīmējams 1897. g. 15. augusts. Šajā dienā Briselē notiek grandioza „jauno gvardu“ demonstrācija, kurā piedalās pāri par 100.000 jauniešu un pieaugušu strādnieku. Demonstrācija rīkota kā protests pret valdības jauniem militārprojektiem un par strādnieku šķiras cīņas starptautisko ideālu — socialismu. Šai demonstrācijai komponētais „15. augusta maršs“ palicis par „jaunās gvardes“ antimilitāristiskās cīņas dziesmu.

Kopš 1899. gada „jaunie gvardi“ izdod žurnālu „K a z a r m e“, kurū plaši izplata jaunkareivjos militarisma patieso nolūku nošaidrošanai.

Nelūkojoties uz žurnāla redaktoru ļoti biežo sodīšanu ar diezgan lieliem cietuma sodiem, žurnāls vēl šodien turpina iznākt.

Antimilitāristiskās propagandas sekas ir tās, ka beļģu valdības drīz vien bīstas laist kareivjus uzbrukumā pret strādniekiem. 1902. gadā virsnieki no visām armijas daļām gandrīz vienbalsīgi paziņo, ka viņi nav droši par sev padoto kareivju rīcību, gadījumā, ja tiem būtu jāuzstājas pret streikojošiem strādniekiem.

Izaugot no jaunatnes ekonomiskām cīņām, iespaidota no nepieciešamības cīnīties ar pieaugošo militarismu, socialistiskā jaunatnes kustība drīz vien ietver sevi daudz plašākus uzdevumus: audzināt strādnieku jaunatnes plašākās masas socialisma garā, sagatavot darba jaunatni šķiru cīņā par apzinīgiem, pārliecinātiem socialisma cīnītājiem.

Atkarībā no vietējiem apstākļiem, atsevišķās zemēs socialistiskā jaunatnes kustība izveidojās dažādās īpatnējās formās. Jaunatnes organizācijas darbība Beļģijā vērsta galvenā kārtā cīņai pret militarismu, Austrijā — jaunatnes ekonomisko cīņu laukā, Vācijā darbība koncentrējas vispārkulturālā un socialistiskā izglītības darbā. Blakus atsevišķo zemju īpatnībām, visām socialistiskām jaunatnes organizācijām ir kopējs uzdevums — strādnieku jaunatnes socialistiska audzināšana un sagatavošana darbībai pieaugušu strādnieku organizāciju rindās. Šos uzdevumus veic izveidojot organizācijās plašu un aktīvu kultūras un politiskās audzināšanas darbu.

Priekšlasījumi, diskusiju vakari, bibliotēkas, dažādi pašdarbības un pašizglītības pulciņi, klejojumi, un jaunatnes svētki ir līdzekļi šī uzdevuma veikšanai. Vispārskaturotālo un izglītības darbu pirms pasaules kara sevišķi uzsver vācu savienība. Sekmes šajā laikā minētā darbības laukā raksturo sekoši skaitļi: 1913. gadā Vācijā ir 291 jaunatnes nami (jaunatnes org. klubi) un 171 jaunatnes bibliotēkas. Gada laikā sarīkoti 3309 priekšlasījumi, 2405 literāriski muzikāli vakari, 672 ekskursijas uz muzejiem un izstādēm un 3630 klejojumi. Visos augšminētos pasākumos kopējais dalībnieku skaits sasniedzis 300.000. Līdz pasaules karā vācu savienības centralorgans „Arbeiter - Jugend“ tiek izplatīts 100.000 eks. Pēc pasaules kara atjaunotā, apvienotā Vācijas socialistiskā darba jaunatnes savienībā norit vēl plašāks un aktīvāks socialistiskās kultūras darbs. Tā 1927. gadā notikuši: 33.578 izglītojoši sarīkojumi ar 690.239 dalībniekiem, 30.410 vispārēji sarīkojumi (biedru vakari u. tml.) ar 746.760 dalībniekiem, 30.069 klejojumi ar 561.495 dalībn., 13.261 sapulces ar 333.426 dalībn. Socialistiskais audzināšanas darbs tāpat plaši izveidots citās zemēs sevišķi Zviedrijā, Austrijā, Dānijā un Holandē.

1912. gadā vācu savienības centralorgans „Arbeiter-Jugend“ uzstāda jautājumu „Ko mēs gribam?“ un kā atbildi pieved sekošus vācu socialdemokrātijas kultūras darbinieka Heinriha Šulca vārdus:

„Mēs negribam, lai strādnieku jaunatne 14 līdz 18 gadu vecumā pārvērstos par dresētiem politiķiem un socialdemokrātiem. Mēs negribam, lai mūsu lielā mācība, pateicoties mākslīgai uzspiešanai, kļūtu tai nepieņemama un pretīga, kā tas notiek ar reliģiju tagadnes skolās.

Bet mēs gribam, lai jaunie strādnieki un strādnieces izaug par brīviem un saprātīgiem cilvēkiem, kas raugas pasaulē skaidrām un gaišām acīm, kas negurstoši strādā pie savas pašizglītības un pierod apzinīgi uz-

tvērt savas apkārtnes dzīvi. Un mēs gribam, lai viņu sirdis kā spilgta liesma degtu dziņā pēc augstākās cilvēības un lai savu sajūsmu un dzīvi tā vēltī negurstošai cīņai par tagadnes kultūras augstāko ideālu“.

Tā pamazām socialistiskā jaunatnes kustība izveidojas par nopietnu kultūras faktoru strādnieku kustībā, kas veic netikai socialdemokratijas rekrutu skolas, bet arī daudz plašākus strādnieku šķiras vispārkulturālus uzdevumus.

Socialistiskā jaunatnes kustībā, kā visā pārējā strādnieku kustībā, rodas darbības pārtraukums pasaules kara laikā. Kaņojošās zemēs darbība tiek gandrīz pilnīgi paralizēta, neitrālās zemēs organizāciju darbību vājina kara laikā izsauktā šķelšanās socialistiskā jaunatnes un strādnieku kustībā. Pēc pasaules kara socialistiskā jaunatnes kustība atjaunojas sašķelta vairākos novirzienos un straujāku socialistiskās jaunatnes kustības attīstību novērojam vienotai socialistiskai jaunatnes Internacionalei atjaunojoties.

Pēckara gados starptautiskās socialistiskās jaunatnes kustības darbs visās zemēs norit pieskaņots uzdevumiem, kas 1923. gada 26. maijā Socialistiskās Jaunatnes Internacionales programā, starp citu, izteikti sekoši:

„Priekšnoteikums sekmīgai darba jaunatnes audzināšanai socialismam, ir nepieciešamība izvest jaunatnes darba aizsardzības programmu. Šīs audzināšanas svarīgs uzdevums ir jaunās paaudzes politiskā gatavība, jo viņas dzīve būs cīņa par socialisma uzvaru. Jaunatnes prāti un sirdis jāiegūst mieram, lai proletariata apzināto miera gribu varētu stādīt pretim katrai sajūsmai par karu.

Socialistiskā jaunatnes kustība ir kultūras kustība, jo viņas darbības vadošā doma ir — audzināt socialistiskus cilvēkus, kas sevī apvienos visus fiziskos, garīgos un moraliskos priekšnoteikumus, kas blakus materiāliem nosacījumiem padarīs iespējamu socialistisko sabiedrību“.

Sociālistiskā jaunatnes kustība Latvijā

Neorganizētās sociālistiskās jaunatnes kustības sākumi meklējami pag. gadsimta 90 gados, kad „jaunstrāvnieku“ kustībā jo plašā skaitā piedalās jaunatne, sevišķi mācības iestāžu audzēkņi. Atskaitot Maskavā un Tērbatā pastāvošos studentu pulciņus, nekādas atsevišķas jaunatnes organizācijas šajā laikā nepastāv.

Ap 1901. gadu Rīgā, Liepājā un Jelgavā nodibinās atsevišķi nelegāli skolnieku pulciņi, kas apvienoti atsevišķo pilsētu skolnieku organizācijās, uztur sakarus ar vietējām sociāldemokrātiskās partijas un „Bunda“ organizācijām. 1904. gadā sanāk Rīgas jūrmalā skolnieku pulciņu kongress, kam gan neizdodas pulciņus apvienot visas Latvijas apjomā.

1905. gadā redzam atsevišķās jaunatnes vienībās organizētu tikai mācošos jaunatni — skolniekus, semināristus un studentus.

Nepastāvot atsevišķām sociālistiskām strādnieku organizācijām, strādnieku jaunatne tomēr plaši piedalās 1905. gada kustībā. Revolūcijas muzējā uzkrātie 1905. gada revolūcijas dokumenti, fotogrāfiskie uzņēmumi, gan revolūcionāru atmiņas, liecina par strādnieku jaunatnes plašo piedalīšanos un atbildīgo lomu 1905. g. revolūcionārā strādnieku kustībā. 13. janvārī pie dzelzs tilta no 31 mošautiem 8 ir jaunieši (14—20 gadus veci). Tāpat liela daļa no politiski ieslodzītiem ir strādnieku jaunieši. Šajā laikā jaunatne darbojas pieaugušo strādnieku organizācijās, partijā, arodbiedrībās un strādnieku kultūras biedrībās. Pirms revolūcijas un revolūcijas laikā nodibinājušies skolnieku pulciņi izbeidz savu darbību revolūcijai sekojošos reakcijas gados,

1917. gada revolūcija Krievijā paveŗ strādnieku šķīrai ceļu uz legālu organizēšanos. Dibinās politiskās,

arodnieciskās, kā arī jaunatnes organizācijas. Sekojot starptautiskās jaunatnes kustības attīstībai, Krievijā dzīvojošos latviešu sociāldemokrātos nobriest atziņa par atsevišķas jaunatnes organizācijas nepieciešamību. Pēterpilī, kur lielā skaitā evakuējušies latviešu strādnieki, 1917. gada 16. martā arī notiek Latviešu sociāldemokrātiskās jaunatnes savienības dibināšanas sapulce, kur par biedriem pierakstās 40 sapulces dalībnieki (tikai skolnieki). Sapulcē, kā to atzīmē A. Zirnītis žurnālā „Dzirkstis“ 1928. g. Nr. 2., nosaka savienības mērķus un uzdevumus, kas ir formulēti šādi: a) sociāldemokrātisko ideju izplatīšana jaunatnē, b) savu biedru kulturālās attīstības veicināšana un c) sagatavošana Latv. soc.-dem. strād. partijai. Ceļi šo mērķu sasniegšanai — jaunatnes masu aģitācijas sapulces, sistemātiski priekšlasījumi, zinātniskas ekskursijas, rakstu krājumi u. t. t. Savienībai jādarbojas saskaņā ar soc.-dem. partiju un jāatbalsta viņas pasākumi. Galvenais — „savienībai jābūt ne tikai skolniecības organizācijai, bet vispār proletāriskās jaunatnes savienībai.“ Attiecībā pret virzieniem partijā, konstatē, ka Latvijas teritoriālā sociāldemokrātija nav sašķēlusies un ka „šķēršļi, kas šķir vienus no otriem (maziņiekus un lielieņiekus — ref.), līdz ar revolūciju izzuduši.“ Pagaidvaldību jaunatnes savienība uzskata kā liberālisma un demokrātijas pārstāvi, un atzīst, ka Latvijas proletariāta politiskās un šķiru cīņas interesēs Latvijas novadiem (Vidzemei, Kurzemei un Latgalei) piešķirama autonomija.

Augšminētie izraksti par sociāldemokrātiskās jaunatnes savienības uzdevumiem, tāpat atzinumi par savienības attiecībām pret pieaugušo strādnieku kustību liecina, ka tie ļoti tuvu stāv 1907. gada Sociālistiskās Jaunatnes Internacionāles Stutgartes konferences atzinumiem, kas arī vēlākos gados ir palikuši par raksturīgākām iezīmēm sociālistiskām jaunatnes organizācijām.

Šie atzinumi, skaidri rāda, ka savienība ir sociāldemokrātiska.

Krievijas revolūcijas vilņi jo dzīvi atbalsoja Latvijas teritorijā. Sākas rosīga strādnieku organizēšanās.

Arī darba jaunatne neatstāj neaizmirstas iegūtās organizēšanās brīvības. Dibinās sociālistiski jaunatnes pulciņi Rīgā un provincē. 1917. gada 4. jūnijā (v. st.) Rīgā jau sanāk Latvijas sociāldemokrātiskās jaunatnes savienības 1. kongress (Pēterpilī dibinātā savienība saucas „Latviešu Sociāldemokrātiskā Jaunatnes Savienība“), kurā piedalās 45 delegāti, kas reprezentē 1000 biedrus. Līdz kongresam darbojas no Rīgas pulciņiem izvēlēta Rīgas organizācijas komiteja, kas saucas par pagaidu centru; kuram arī uzdod kongresu sasaukt. Kongress apstiprina pagaidu centra darbību, pieņem savienības programmu un statūtus, ņemot pamatā Pēterpilī izstrādātās programmatiskās prasības. Biedru vecumu noteic no 14 līdz 21 gadiem. Kongress nolemj Rīgas pilsētas domes un Satversmes Sapulces vēlēšanās agitēt par sociāldemokrātijas platformu un kandidātiem.

Noskaņojums organizācijā noteikti sociāldemokrātisks, kas izpaužas visos kongresos un vadošo iestāžu lēmumos.

Vācu okupācijas vara pārtrauca sekmīgi ievadīto sociālistiskās jaunatnes organizēšanas darbu. Okupācijas varai neizdodas pilnīgi sagraut savienības darbību. Sāktu darbu turpina nelegāli pulciņos „Jaunā gvarde“, „Dzirkstis“, „Jaunais zvans“ u. c. 1918. g. vasarā vēl nodibinās pulciņi Rīgas Jūrmalā, Talsos un Cēsīs. Biedru skaits, kuŗš pēc 1. kongresa sniedzas pie 1500, nelegālās darbības laikā noslīd līdz dažiem simtiem. Pamazām savienībā ieviešas frakcionāras, iekšējas cīņas, kas 1. nelegālā konferencē noved pie formālas šķelšanās. Vairākums paliek uzticīgs sociāldemokrātiskai partijai, par kuŗas sastāvdaļu kļūst savienība; mazākums, sastādot lielniecisko nogrupējumu, atšķēļas no savienības.

1918. g., izceļoties revolūcijai Vācijā, sabrūk arī vācu okupācijas vara Latvijā. Uz īsu laiku atjaunojas arī savienības legālā darbība. Notiek 5. un 6. konference, jau legālos darbības apstākļos, un 1918. gada 17. novembrī atjaunojas Rīgas organizācija ar apmē-

ram 70 biedriem. Atjaunoto darbu pārtrauc komūnistu režīms, un to nav iespējams arī atjaunot 1919. g. Niedras asiņainās diktatūras laikā. Niedras diktatūrai izbeidzoties, 1919. gada otrā pusē, sāk atjaunoties savienības darbība un 1919. g. 1. oktobrī sanāk atjaunotās savienības 1. konference. 1920. g. 7. un 8. maijā sanāk otrā konference, īsi pirms kuņas arī iznāk žurnāla „Darba Jaunatne“ 2. numurs. Pilsētu organizāciju biedru skaits vairumā sastādas no skolniekiem.

Pat vēl republikas pirmos gadus Latvijā ir nepārtraukta kuņa fronte, kuņā strādnieku šķirai nav iespējams rast iekšēju nostiprināšanos. Latvijas pilsētu rūpniecības proletariats pasaules kuņa laikā, rūpniecības uzņēmumiem evakuējoties, ir izklīdināts pa plašo Krieviju. Tāpēc šajā laikā Latvijas strādnieku kustība ir organizatoriski vāja.

Izmantodama Vakar-Eiropas proletariata neveiksmes, revolūcijas drupinātā kapitālistiskā pilsonība nostiprinās. Pret strādnieku kustību pastiprinās politiskā reakcija. Strādnieku šķira nostādās aizsargāšanās cīņas pozīcijās.

Plašās jaunatnes masās iestājas sabiedriska pagurums, kam pa daļai pamatā vilšanās revolūciju sasniegumos un šķelšanās strādnieku kustībā. Tas izpaužas jauniešu diskusiju vakaros, pārrunās un rakstos. Blakus tam vēl Latvijas jaunatnē dziļu morālisku sabrukumu ir nesis pasaules kuņš un vairākkārtējās asiņainās varas maiņas. Sociāldemokrātiskās jaunatnes savienības darbība nīkuļo, 1920. g. rudenī Rīgas organizācijā tikai ap pāris desmit biedru. 1922. g. 3. konferencei sanākot, savienībā skaitās ap 200 biedru, 11 organizācijās. Konference pārrunā lauku jaunatnes stāvokli un apstiprina centra lēmumu par iestāšanos sociālistisko jaunatnes organizāciju darba apvienībā, jeb t. s. Vīnes 2¹/₂ Internacionālē.

1921. gadā savienībai jācieš no Ulmaņa valdības spaidiem un administratīvām represijām. Izglītības ministrija vērsē sevišķas represijas pret organizātiem skolniekiem.

1923. gadā pastāv 25 organizācijas ar apm. 350 biedriem.

Šajā pašā gadā Saeimā ierosina grozījumu biedrību likumā, kas nosaka, ka organizāciju komitejās var būt tikai pilngadīgas personas. Neskatoties uz sociāldemokrātijas aso protestu, šo grozījumu Saeimā pieņem. — Tas ienes arī traucējumus savienības darbībā.

1924. gadā sanākušais 5. kongress, kā pārdēvē konferences, plaši iztīrā darba jaunatnes saimniecisko cīņu, uzdodot visiem savienības biedriem attīstīt visrošīgāko aģitāciju par darba jaunatnes apvienošanu arod biedrībās un jaunatnes sekciju izveidošanu pie tām. — Žurnāls „Darba Jaunatne“ iznāk kārtīgi no 1924. gada augusta līdz 1926. gada novembrim. 1925. gada 6. un 1926. g. 7. kongresā manāms savienības neliels uzplaukums. Kongresu dienas kārtībā referāti par darbības metodēm, kuŗos jau uzsver blakus politiskai audzināšanai vispārkulturālās darbības nepieciešamību, lai savienība saistītu plašākas strādnieku jaunatnes masas.

1926. gadā Saeimā ierosina biedrību likumā grozījumu, kuŗā noliedz jaunākiem par 21 gadu, sastāvēt par biedriem politiskās organizācijās. No visām pastāvošām jaunatnes organizācijām tiek par tādu atzīta vienīgi Latvijas Sociāldemokrātiskā Jaunatnes Savienība. Pret šo likuma grozījumu asu kampaņu izved sociāldemokrātiskā jaunatnes savienība, kopā ar sociāldemokrātisko partiju.

Kampaņa atbalsojas tālu pāri robežām. No daudzu zemju sociālistiskām jaunatnes savienībām piesūta Latvijas valdībai protesta rakstus. Sociālistiskās Jaunatnes Internacionāles birojs sniedz visām ārzemju organizācijām ziņojumus par notikumiem Latvijā. Likuma grozījumu tomēr pieņem. Taču sabiedrisku kustību, kaut arī tikai daļu no strādnieku kustības, reizē viņas jaunāko, cīņas spējīgāko, nevar likvidēt ar likumu pieņemšanu. Tā vienmēr atradīs ceļus, kā savu dabisko, sabiedriski nepieciešamo eksistenci turpināt.

Pēc likuma izdošanas pārtraucot sociāldemokrātiskās jaunatnes savienības darbību, 1926. gada novem-

brī sociāldemokrātiskās jaunatnes kustības darbinieki nodibina kulturālu jaunatnes biedrību — „Darba Jaunatne“, kurai jāturpina sociālistiskās jaunatnes kustības gaitas. Biedrība drīz vien attīsta rosīgu darbību. Pēc katra noslēgta darba posma biedrība uzrāda vienmēr jaunus ieguvumus biedru skaitā un saņemumus darba jaunatnes sociālistiskā audzināšanā.

1927. gadā biedrībā ir 7 nodaļas ar apmēram 200 biedriem. 1928. g. 13 nod. ar 388 biedriem; 1929. g. 27 nod. — 796 b.b.; 1930. g. 35 nod. — 1.016 b.b.; 1931. g. 46 nod. — 1.872 b.b.

Biedrības 1. kongress sanāk 1927. gada 27. martā. Šeit jau tūdaļ noskaidrojas biedrības sociālistiskais raksturs, kas uzsvērts visās rezolūcijās par biedrības uzdevumiem.

1. kongress deklarē:

B-ba „Darba Jaunatne“ atzīst, ka savu vispārējo taktiku saskaņo ar to virzienu starptautiskā strādnieku kustībā, kuŗu Latvijā reprezentē Latvijas soc.-dem. strādnieku partija un Latvijas arodbiedrību centrālbirojs, resp. attiecīgās internacionālās apvienības, t. i. Sociālistiskā Strādnieku Internacionāle un Amsterdamas Arodinternacionāle.

B-ba „Darba Jaunatne“ neatzīst par iespējamu darboties kopā ar tām jaunatnes organizācijām, kas dēvējas par kreisākām un savā taktikā lielākā vai mazākā mērā orientējas uz Maskavas virzienu. Tāpat b-ba „Darba Jaunatne“ izslēdz katru kopdarbību ar pilsoniskām jaunatnes organizācijām, uzsverot, ka „Darba Jaunatne“ ir strādnieku jaunatnes organizācija, kas savas darbības pamatos atzīst šķiru cīņas principus.“

Biedrība pievienojas Sociālistiskai Jaunatnes Internacionālei.“

2. kongresā, 1928. gadā, jau noteikti pastrīpoti biedrības „Darba Jaunatne“ sociālistiskās audzināšanas uzdevumi, kas formulēti tēzēs par darba jaunatnes kustību un uzdevumiem šādi:

„Darba jaunatnes kustība nav pašmērķis. Viņas mērķis — sagatavot apzinīgus, pārliecinātus un cīņas spē-

jīgus sociālisma cīnītājus vispārējai strādnieku kustībai, vadīt darba jaunatni šīs dienas sociālisma cīņās un jau tagadnē izcīnīt darba jaunatnes tiesiskā un saimnieciskā stāvokļa uzlabošanu. Viņas galvenais audzināšanas uzdevums izteicas trīsvienībā: no strādnieku bērna, caur sociālistiski organizētu darba jaunieci, pie sociāldemokrātiska strādnieka — apziņīga un pārliecināta sociālisma cīnītāja.“

Biedrības 3. kongress atzīst, ka šo uzdevumu veikšanai darbība jāizkopj divos virzienos:

„1) Sociālistiskās jaunatnes masu kustības izveidošanā, t. i. darba jaunatnes sagatavošanā sociālisma cīņām un audzināšanā sociālistiskam jaunradīšanas darbam.

2) Sociālistiskās strādnieku kustības darbinieku priekšpulku sagatavošanā, audzinot akēīvāko darba jaunatni šīs dienas strādnieku kustības cīņu vadībai.“

No augšminētā redzams, ka b-ba „Darba Jaunatne“ ir darba jaunatnes pašdarbības un sociālistiskās audzināšanas organizācija.

Organizācijas forma izveidota līdzīgi Vakar-Eiropas sociālistiskām jaunatnes audzināšanas organizācijām, sevišķi mācoties no Austrijas darba jaunatnes savienības. Biedru sastāvs strādniecisks. 1930. gadā b-bā „Darba Jaunatne“ ir 70% strādnieku jauniešu. — Kopš 1929. gada janvāra biedrība turpina izdot žurnālu „Darba Jaunatne“. Biedrības biedri saucas uz „Tu“ un tērpjas gaiši zilās formas blūzēs. Sasveicinas ar — „brīvi sveiks“.

Blakus sociālistiskam audzināšanas darbam, b-ba „Darba Jaunatne“ arī ved aktīvu cīņu par jaunatnes saimnieciskām prasībām, kā arī piedalās sabiedriskās

cīnās, atbalstot Latvijas sociāldemokrātiskās strādnieku partijas akcijas.

Vai tā ir priekšvēlēšanu kampaņa, vai 1. maija svētki, vai kāda sociāldemokrātijas politiska kampaņa, jaunieši ir vienmēr gatavi kalpot savai partijai. Jauniešu kori, aģittrupas uzstājas strādnieku sarīkojumos, sienas avīzes grezno strādnieku telpas, u. t. t.

Īsi sakot — cīņa un audzināšana ir ceļš, pa kuŗu vedušas Latvijas sociālistiskās jaunatnes kustības gaitas.

Tālākā problēma ir — rast ceļus plašu strādnieku jaunatnes masu saistīšanai savā audzināšanas iespaidā un sociālistiskās audzināšanas padziļināšanā. Šī problēma vairs nav tikai jaunatnes kustības, bet gan visas strādnieku kustības problēma.

Viens no priekšnoteikumiem atrisināšanā ir nepieciešamība visām pārējām strādnieku kustības nozarēm pilnā mērā apzināties, ka sociālistiskās jaunatnes kustības panākumos slēpjas arī viņu nākotne.

Internacionāle

Jau 1900. gadā Parīzē un 1904. gadā Amsterdamā notiekošos starptautiskos sociālistu kongresos mēģina dibināt starptautisku sociālistisko jaunatnes organizāciju apvienību, taču gan bez praktiskiem panākumiem. Tikai 1907. gadā internacionālā sociālistu kongresa laikā Stutgartē izdodas sasaukt pirmo starptautisko sociālistisko jaunatnes organizāciju konferenci, kuŗā piedalās 20 pārstāvji no sekošām zemēm: Beļģijas, Austrijas, Ungārijas, Šveices, Itālijas, Spānijas, Anglijas, Holandes, Vācijas, Zviedrijas, Dānijas un Austrālijas. Triju dienu pārrunās plaši iztirzā sociālistiskās jaunatnes kustības uzdevumus. Roland - Holst referē par jaunatnes sociālistisko audzināšanu, kuŗas tēzes konference arī pieņem. Šo atzinumu raksturošanai pievedu izvilkumu no Roland - Holst tēzēm:

„Jaunatnes sociālistiskā audzināšana norit tikai pa daļai caur dažādiem izglītojošiem kursiem, presi, un taml. Tā jāpapildina ar tagadnes cīņu, atzīstot, ka ir neiespējami noteikt punktu, kuŗ iegūtās zināšanas jauno strādnieku padara aktīvai cīņai sagatavotu, pie kam otrādi, bieži pati cīņa ir pamācošākā audzināšanas metode. Taču noteikti jāuzsver, ka, kā mēr partijā un arodbiedrībās cīņa ir priekšplanā, jaunatnes kustībā otrādi, galvenais svars liekams audzināšanā, kas tādēļ ir arī svarīgākais jaunatnes organizācijas uzdevums.“

Konference norobežo sociālistiskās jaunatnes kustības darbības virzienu trijos pamatuzdevumos: sociālistiskā audzināšanā, cīņā par jaunatnes aizsardzību

un cīņā pret militārismu. Konference pieņem jaunatnes darba aizsardzības programmu, ar kuŗu griežās pie visu zemju sociālistiskām partijām, aicinot iestāties par šo prasību izpildīšanu. Kārlis Lībknechts konferencē referē par cīņu pret militārismu.

Otra starptautiskā sociālistiskā jaunatnes konference notiek 1910. gadā Kopenhagenā, reizē ar starptautisko sociālistu kongresu. Konferencē piedalās 32 delegāti. Vēlreiz plaši pārrunā jaunatnes sociālistiskās audzināšanas problēmas, uzdodot atsevišķo zemju savienībām līdz nākošai konferencai izpildīt Stutgartes konferences atzinumus.

Pārrunā arī sociālistisko jaunatnes organizāciju attiecības pret partiju un arodbiedrībām. Konference nolēmj, ka jaunatnes organizāciju darbība jāsaskaņo ar attiecīgo zemju partijas un arodbiedrības vadību atzinumiem.

Pirms pasaules kara vēl sanāk neoficiāla konference 1912. g. rudenī Briselē, Sociālistiskā miera kongresa laikā. Šajā konferencē pārrunā temātu: „Jaunatne un militārisms.“

Pasaules karaš pārtrauc nodibinātos starptautiskos sakarus un šajā laikā arī nav iespējama visu Internacionālē apvienoto organizāciju starptautiska sanāksme. 1915. gadā Šveices biedri sasauca uz savu iniciatīvu starptautisku socialistisko jaunatnes organizāciju konferenci, kuŗa arī 1915. g. rudenī sanāk Bernē. Tajā piedalās tikai neitrālo zemju pārstāvji, pat Internacionales sekretariats, kuŗa sēdeklis atrodas Vīnē nevar konferencē piedalīties. Neskatoties uz to, Bernes konference pārceļ sekretariatu Šveicē, nododot tā vadību Mincenbergam, vēlākam komunistiskās jaunatnes internacionales dibinātājam. Liela daļa no konferences lēmumiem ir pretstatā Stutgartes un Kopenhagenas konferences lēmumiem. Starp citu konference prasa no jaunatnes organizācijām patstāvīgu politiku, ja vajadzīgs, pat pretēju vietējo zemju partiju politikai. Tas ievada socialistiskās jaunatnes kustības šķelšanos. No Bernes ved tiešs ceļš uz Maskavu. Bernē ievēlētais sekretariata vadītājs Mincenbergs dara visu iespējamo, lai Bernē radīto plaisu pazīlīnātu.

1919. gadā arī organizācijas, kuŗas aizstāv Bernes konferences lēmumus atklāti pieslējas jaundibinātai komunistiskai, jeb t. s. 3. internacionalei.

Pasaules kuŗam izbeidzoties, tūdaļ sāk savu darbību atjaunot socialistiskās jaunatnes organizācijas, kuŗas grib turpināt darbu Stutgartes un Kopenhagenas konferenču atzinumu garā. Organizācijas, kuŗas nav pieslējušās komunistiskai jaunatnes internacionalei, valda vienprātība vispārējos uzdevumos, bet pēc kuŗa ir izsauktas domu starpības taktikas jautājumos un politiski-ekonomiskā stāvokļa novērtējumā.

Drīz vien sākas kuŗa laikā izirušo starptautisko saķaru atjaunošana.

1921. g. februārī Vīnē nodibinās Socialistisko Jaunatnes Organizāciju Starptautiskā Darba Apvienība, jeb t. s. Vīnes 2½ Internacionale, kuŗai pievienojas Austrijas socialistiskā darba jaunatnes savienība, vācu socialistiskā proletariāta jaunatnes organizācija, Ķekoslovaķijas vācu socialistiskā jaunatnes savienība, Francijas jauno socialistu savienība, kā arī Latvijas socialdemokratiskā jaunatnes savienība. Šī starptautiskā apvienība uzsver nepieciešamību politisko audzināšanu saistīt ar jaunatnes līdzdalību, pēc viņas spējām, aktīvā strādnieku šķiras politiskā cīņā.

1921. gada vasaras svētkos nodibinas Strādnieku Jaunatnes Internacionale, jeb t. s. Amsterdamas 2. Internacionale. Tai pievienojas Vācijas darba jaunatnes savienība, vācu jaunie socialisti, franču „jaunie gvardi“, Beļģijas „jaunie gvardi“ un Holandes, Dānijas, Zviedrijas un Ungārijas socialistiskās jaunatnes organizācijas. Šī starptautiskā apvienība uzsver socialistiskās jaunatnes audzināšanas uzdevumu vispārķultūrālo raksturu.

Vīnes Internacionale savā darbībā cenšas ievest izlīdzinošu līniju tā jau trijos nogrupējumos sašķeltā starptautiskā darba jaunatnes kustībā. Tāpēc arī drīz vien starp Vīnes un Amsterdamas Internacionālēm izveidojas ciešāķa sadarbība. 1922. gadā Leipcigā notiek kopēja konference. Tajā jau izskan pārliecinoša doma

par visdrīzākā laikā nepieciešamu starptautisko plaisu izlīdzināšanu. T. p. gada rudenī Zalcburgā tiek sarīkota starptautiska jaunatnes sanāksme, kurā jau vēl noteiktāki uzsver nepieciešamību abām Internacionālēm apvienoties. Apvienošanās sekmē vācu socialistisko partiju un jaunatnes organizāciju apvienošanās, tā kā 1923. g. vasaras svētkos reizē ar starptautisko strādnieku kongresu, jau sanāk starptautisks socialistiskās jaunatnes kongress, kurā Amsterdamas un Vīnes Internacionale apvienojas kopējā Socialistiskā Jaunatnes Internacionālē.

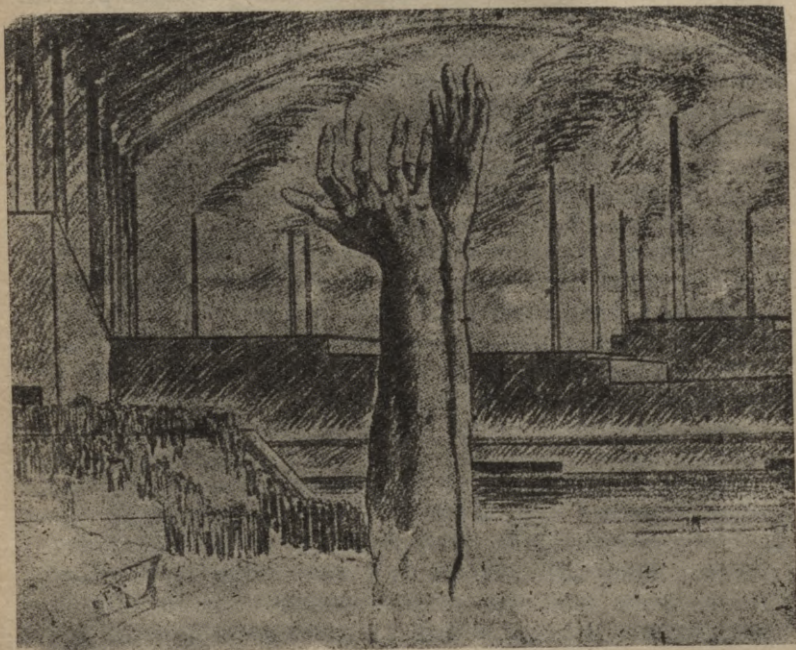
Vienotā Socialistiskā Jaunatnes Internacionale ir tieša Stutgartē sāktā starptautiskā darba turpinātāja. Internacionālē apvienoto biedru skaits jo gadus pieaug. 1907. g. ir pievienojušās 17 organizācijas ar 49.725 b. 1914. g. ir pievienojušās 18 organizācijas ar 182.060 b. 1931 g. **31** oranizācijas ar **252.284 b.**

Kaŗa un pēķaŗa pieredzējumi ir stiprinājuši proletāriskā jaunatnē atziņu — veidot un sargat socialistiskās jaunatnes starptautisko vienību. To ir apliecinājuši 1. Starptautiskā jaunatnes sanāksme Amsterdamā 1926. gadā un daudzi dažādās zemēs notikušie starptautiskie jaunatnes svētki vēlākos gadus, kas pulcinājuši plašas jaunatnes masas zem socialisma un socialistiskās jaunatnes kustības vienības lozungiem.

Neaizmirstamā sajūsmā un vienībā norit 2. starptautiskā jaunatnes sanāksme 1929. g. jūlijā Vīnē, kurā piedalās 50.000 jaunieši no 18 zemēm un par kuŗu ir uzrakstīta atsevišķa grāmata — „Sarkanie jaunatnes karogi pār Vīni“. Socialistiskās jaunatnes sarkanie cīņas karogi Vīnē, dedzīgas runas un dziesmas, — „Ar mums nāk jaunais laiks“, vēl ilgus gadus izskānēs socialistiskā jaunatnes kustībā, kā neizdzēšams aicinājums cīņā pret kapitālismu, par socialisma jaunuzbūvi. Šī sanāksme, kā to pārskatī liecina, paver ceļus arī visu zemju socialistiskā jaunatnes organizāciju biedru skaita spējam pieaugumam.

Socialistiskā Jaunatnes Internacionale šobrīd ir galvenām kārtām Eiropas socialistisko jaunatnes organizāciju apvienība. Internacionāles tāļākais darbs ir

veltīts visaptverošas pasaules Internacionales radišanai. Internacionales, kas apvienos kā Eiropas un citu kontinentu fabrikās un kalnraktuvēs zem darba nastas līkstošos strādnieku jauniešus, tā Šanghajas un Bombejas kulijus, vienotā internacionālā socialisma cīnītāju saimē.

Ciņa un audzināšana

Strādnieku jaunieši jau agrā bērnībā ierauj ražošanas procesā. Ar to viņam laupa ne tikai jaunības prieku, bet jau agri to padara patstāvīgu. Jau ar pirmo soli darba dzīvē tam jāsadurās ar necilvēcīgu izmantošanu, apkārtnes netaisnību, trūkumu un postu. Tas pamodina paš aizsardzības dziņu, gribu cīnīties pret to. Jaunatnes pirmie cīņas soļi ir pret jaunatnes darba spēka pārmērīgu izmantošanu, pret nakts darbiem, pret virsstundām, pret meistarū un uzņēmēju varmācībām un patvarībām, pret sliktiem darba apstākļiem, pret ilgo darba laiku, pret darbiem tāļu neatbilstošo niecīgu atlīdzību u. t. t. Šī cīņa noved pie organizēšanās nepieciešamības. Taču strādnieku jaunatnes cīņa nevar ar to vien noslēgties. Drīz vien ir jāredz, ka strādnieku jaunatnes posts ir daļa no visas strādnieku šķiras posta, ka līdz ar jaunatni vienlīdz izmantota, vienlīdz beztiesiska, vienlīdz nabadzīga ir visa strādnieku šķira. Ir jāredz, ka no paaudzes uz paaudzi mantotais trūkums un posts, garīgā nabadzība, noslēgtība no cilvēces kultūras sasniegumiem ir tāpēc, ka nelielai cilvēku daļai šodien pieder visi ražošanas līdzekļi, fabrikas, mašīnas, jēlvielas un zeme, kamēr proletariātam pieder tikai divas darba rokas, viņa nervi un smadzenes, kuŗu spēku tas spiests pārdot ražošanas līdzekļu īpašniekiem. Lūk tā nedaudzie ražošanas līdzekļu īpašnieki — kapitālisti kļūst par miljoniem lielās strādnieku masas valdniekiem. Atsvabināšanās no šīs kapitālistu valdniecības un izmantošanas ir iespējama cīnoties pret kapitālistisko iekārtu, izmantošanas sistemu, par socialismu, kas kā Latvijas Socialdemokratiskās Strādnieku Partijas programā teikts:

„atceļot cilvēka izmantošanu otra cilvēka interesēs, izbeigs sabiedrības sadalīšanos šķirās un līdz ar to šķiru cīņu, vienos visus tautas locekļus kopīgā, solidarā darbā, pacels neredzētā augstumā visas tautas un ikvienu viņas locekļa materiālo un garīgo lab-

klājību. Socialisms nodibinās tautu solidaritāti, atbalstoties uz ražojumu saskaņotu apmaiņu. Socialisms izskaidīs saimniecisku naidu un imperialistisku sacēsmību un karu cēloņus, jo tautu solidarā, vienprātīgā darbā nebūs vairs vietas kapitālistu konkurencei. Socialisms ievirzīs līdz ar to visu pasauli jaunā saskaņotas sadarbības un mierīgas attīstības laikmetā“.

Šajā cīņā par socialismu, strādnieku jaunatni organizēt un vadīt ir socialistiskās jaunatnes kustības cīņa s uzdevums. Par to mums pilsonība bieži pārmet, kā mēs padarot jaunatni vienpusīgu, samaitājot jau agrā jaunībā vēl „dzīves vētru“ neskārtās dvēseles, sludinot tai šķiru naidu. Atbildei tam lai noder Vīnes birģermeistara socialdemokrata K. Zeiteca vārdi Socialistiskās Jaunatnes Internacionales Vīnes kongresā :

„Nekas nav netaisnīgāks kā šis pārmetums. Bet, kas tad šo pārmetumu vērs? Tie, — kas skolās un bērnu dārzos audzina jaunatni vienpusīgi noteiktai konfesijai, kas viņu audzina ticībā, kas ir pieņemama viņu šķirai; tie, kas vienmēr un visur audzina jaunatni jau viņas bērnības gados pilsoņu šķiras moralei, audzina pacietībai, paklausībai un uzskatam: Salz und Brot macht Wangen rot (sāls un maize dod sārtus vaigus). Viņi grib mums pārņemt vienpusību. Un tie saka kā mēs audzinot šķiru naidu. Nav neviena socialdemokrata, kas šķiru naidu audzina, jau tāpēc vien, ka nav nemaz vajadzīgs šķiru naidu audzināt. Šķiru naids pastāv. Mēs arī neaudzinām tautu naidu, kuŗu viņi gan kara laikā audzināja. Mēs sakam jaunatnei to kas ir. Un vajag tikai stādīties priekšā strādnieku bērna attīstību, lai tūlīt atzītu, ka mums nav nekādas vajadzības arī šķiru pretešķības radīt, vēl mazāk šķiru naidu kultivēt.

Raugaties proletarieti, kam jau agrā bērnībā, jau mātes miesās jāpiedzīvo trūkums un bāds, kam visā viņa dzīvē jāsaņūst pretstats starp savu nožēlojamo eksistenci un bagātnieka bērnu, kuŗam viss atļauts, kas neskatoties uz vājo apdāvinātību tomēr var studēt. Raugaties uz šo bērnu un jautājat vai te ir nepieciešams šķiru naidu sprediķot. Nē. Tai brīdī, kur šis proletbērns sāks domāt un

dzirdēs par socialismu, tam jāsajūt šī mācība kā to sajūtu izteiksme, kuŗas tas kaut arī neapjausti un neskaidri sevī nesīs. Tā tad mums nekas nav jāsprediķo. Mums ir tikai jāsaka, sargajat jaunatnes naidu, bet ne naidu pret cilvēkiem un tautām, kā viņi jums sprediķoja, bet gan naidu pret iekārtu, pret varmācību, pret tām idejām, kas nes postu proletariātam!“ Šo naidu, pret proletariātam postu nesošām idejām, pārvērst pozitīvā, apzinātā socialisma idejā, naida un rūgtuma uzliesmojums pret dzīves trūkumu un postu pārvērst neatslāpstošā, mērķapzinātā, revolūcionārā cīņas gribā pret kapitālisma sistēmu, lūk ir socialistiskās jaunatnes organizācijas uzdevums. Šajā nozīmē to var pielīdzināt strādnieku šķiras spēku transformatoram uz vienmēr augstspraigākām strāvām. Socialisma cīņa prasa moraliski, garīgi un fiziski spējīgus cīnītājus. Šim nolūkam ir jāpārveido jaunā strādnieka dzīve, doma un jūtas. Strādnieka dzīvē jāienes jauna socialistiska kultūra. Bet te nepietiek vien ar to, ka reformē dažus dzīves veidus. Nav jādomā, ka ar to vien, ka nepīpo, nedzer, neapmeklē deju grīdas, ka dzied revolūcionāras dziesmas, iet klejojumos, pavada naktis pie ugunskura, staigā formas tērpā ir jau socialisti. Tas viss ir nepieciešams un atzīstams, bet ar to vēl nav piepildīts viss tas, ko no mums prasa socialisms. Ir jāmacās izprast savas apkārtnes dzīves notikumus un apzinīgi vērtēt visas pārvērtības valstī un sabiedrībā, tiesībās un moralē, ģimenē un audzināšanā, mākslā un zinātnē, ir jāatbrīvojas no tradīciju un instinktu varas, lai kļūtu socialisma cīņai sagatavots. Lūk tāpēc jāmacās, jādomā, jāmacās jādomā!

Strādniekam iekšēji, garīgi jāatbrīvojas. Šo atbrīvošanos procesu veido socialistiskā audzināšana. Piepildot savu uzdevumu tā piepilda svarīgu socialisma cīņas priekšnoteikumu — izaudzina cilvēku, kas pratīs pats sevi, savu šķiru, visu cilvēci atsvabināt no kapitālisma važām un veidot jaunu dzīvi un kultūru — socialismu.

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0307069239

Maksä 50 sant.

25
C